

Л. В. НЕПОП-АЙДАЧИЧ

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
м. Київ, Україна

Електронна пошта: lidijanepop@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0002-7065-7046>

**ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ
КОНЦЕПТУАЛЬНИХ КОДІВ ТА ПРОЦЕСІВ ЇХ ВЗАЄМОДІЇ
(на прикладі квіткового коду польської мови та культури)**

Стаття присвячена вивченню квіткового концептуального коду польської мови та культури, методів і підходів у дослідженні складників концептуальних кодів, які застосовуються в сучасній етнолінгвістиці. Запропоновано шляхи розширення й збагачення відомостей про квітковий концептуальний код польської мови й культури. Для цього необхідним є врахування анкетних даних, ономастичних джерел, а також виявлення випадків взаємодії концептуальних кодів (КК). Останні поділяються на два типи: такі, в яких квітковий код виконує функцію донора, та такі, в яких він виступає в ролі реципієнта. Завдяки аналізу мовних даних було виявлено, що квітковий концептуальний код рідше виконує першу функцію, ніж другу. Взаємодія в обох напрямках властива квітковому й антропологічному, сакральному, вітальному, темпоральному, локативному, медичному, зоологічному, колористичному, атрибутивному кодам, коду прикладної культури, емоцій і почуттів. Лише в ролі донора квітковий концептуальний код виступає у відношеннях з мистецьким і науковим. Тільки функцію отримувача має він при взаємодії з рослинним, кількісно-числовим, акціональним, астрономічним кодами, кодом неживої природи, її явищ та стихій. Виключно в ролі реципієнта виступає квітковий концептуальний код у межах взаємодії з кількома кодами одночасно. Донорами в цьому разі можуть бути антропологічний та колористичний, числовий і темпоральний, числовий і колористичний коди, код прикладної культури та сакральний, зоологічний і рослинний, темпоральний і акціональний, акціональний і код явищ неживої природи, темпоральний і астрономічний. Також був зафіксований особливий тип взаємодії квітового й колористичного концептуальних кодів, який можна окреслити як взаємне проникнення. Крім того, антропологічний і квітковий концептуальні коди виявляють у певних фрагментах паралелізм у своїй підпорядкованості вітальному кодові.

Ключові слова: концептуальний код, етнолінгвістика, когнітивна лінгвістика, семантика, польська мова, квітка.

Поняття коду є одним з найважливіших не лише для семіотики, але й для інших мовознавчих дисциплін, зокрема етно- та когнітивної лінгвістики. С. М. Толстая наголошувала на тому, що субстанціональна природа, гомогенність та системність набувають стосовно культурних кодів іншого змісту й характеру, адже субстанцією, наприклад, тваринного коду є не лише самі тварини, але й (і насамперед) їхні ментальні образи, зображення, номінації,

- i slavyanskih yazykov (opyt onomasiologicheskogo i kognitivnogo analiza). Cherkassy: Brama-Ukraina. [In Russian].
- Pastusiak K. (2007). Pogranicze polsko-białorusko-ukraińskie w świetle danych językowych i etnograficznych na podstawie nazw roślin. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Piekarczyk D. (2004). Kwiaty we współczesnym językowym obrazie świata. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Rospond S. (1984). Słownik etymologiczny miast i gmin PRL. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Rymut K. (1999–2001). Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Slavyanskie drevnosti: etnolingvisticheskij slovar': in 5 vols. N. I. Tolstoj (Ed.). Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1995–2012. [In Russian].
- Skowronek K. (2001). Współczesne nazwisko polskie. Studium statystyczno-kognitywne. Kraków: DWN.
- Świat roślin w języku a kulturze (2001). A. Dąbrowska etc. (Ed.). *Język a kultura*. Wrocław, (16).
- Szcześniak K. (2008) Świat roślin światem ludzi na pograniczu wschodniej i zachodniej Słowiańszczyzny. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Tolstaya S. M. (2007). K ponyatiyu kul'turnyh kodov. *AB-60*, Vahtin N. B. etc. (Ed.). Saint Petersburg: Izdatel'stvo Evropeyskogo universiteta v Sankt-Peterburge, 23–31. [In Russian].
- Tolstaya S. M. (2008a). Kody kul'tury i kul'turnye koncepty. *Prostranstvo slova. Leksicheskaya semantika v obshcheshlavyanskoj perspektive*. Moscow: Indrik, 333–337. [In Russian].
- Tolstaya S. M. (2008b). «Chelovek zhivet kak trava rastet». *Prostranstvo slova. Leksicheskaya semantika v obshcheshlavyanskoj perspektive*. Moscow: Indrik, 338–346. [In Russian].
- Tomczak L. (2003). Słownik odapelatywnych nazwisk Polaków. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

SOURCES

- NMP Nazwy miejscowe Polski. Historia. Pochodzenie. Zmiany. K. Rymut (Ed.). Kraków: Wydawnictwo IJP PAN, 1996–2007. T. 1–6.
- SNMM Słownik nazw miejscowości i mieszkańców z odmianą i poradami językowymi. M. Łaziński (Ed.) Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007.
- SNWPU Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych. K. Rymut (Ed.) Kraków: PAN IJP, 1992–1994. T. 1–10.
- SSiSL Słownik stereotypów i symboli ludowych. J. Bartmiński, S. Niebrzegowska (-Bartmińska) (Eds). Lublin: Wydawnictwo UMCS, 1996–2021. T. 1–2.
- SSNO Słownik staropolskich nazw osobowych. W. Taszycki (Ed.). Wrocław, Warszawa, Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, 1965–1987. T. 1–17.
- SW Słownik języka polskiego. J. Karłowicz, A. Kryński i W. Niedźwiedzki (Eds.). Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1902. T. 2.

L.V. NEPOP-AIDACHYCH

National University of Kyiv Mohyla Academy

Kyiv, Ukraine

E-mail: lidijanepop@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0002-7065-7046>

THEORETICAL ISSUES OF STUDYING CONCEPTUAL CODES AND THE PROCESSES OF THEIR INTERACTION (a case study of the example of the flower code of the polish language and culture)

The author analyzes the state of study of the flower conceptual code of the Polish language and culture, methods and approaches to the study of the components of the conceptual codes used in modern ethnolinguistics. The article proposes ways to expand and enrich information about the floral conceptual code of the Polish language and culture. With this aim it is necessary to take into account the data of questionnaires, onomastic sources, as well to identify cases of interaction of conceptual codes. The cases of interaction of conceptual codes are divided into two types: those in which the flower code performs a sending function, and those in which it performs a receiving function. Analysis of language data revealed that the floral conceptual code performed the sending function less often than the receiving one. Interaction in both directions is inherent in floral and anthropological, sacred, vital, temporal, locative, medical, zoological, coloristic, attributive, code of applied culture, code of emotions and feelings. The flower conceptual code acts as a donor only in relations with codes of art and science. Floral conceptual code has the receiving function only in interaction with the quantitative, numerical, action, astronomical, plant codes and code of inanimate nature. The flower conceptual code acts exclusively as the recipient in the interaction with several codes at the same time. Donors in this case can be anthropological and coloristic, numerical and temporal, numerical and coloristic, code of applied culture and sacred, zoological and code of plants, temporal and code of action, code of inanimate nature and of action, temporal and astronomical. The interaction of floral and coloristic conceptual codes represents a special type, which can be described as mutual penetration. In addition, anthropological and floral conceptual codes show parallelism in certain fragments in their subordination to the vital code.

Keywords: conceptual code, ethnolinguistics, cognitive linguistics, semantics, Polish language, flower.

Дата надходження до редакції — 01.11.2021

Дата затвердження редакцією — 05.11.2021